

Svenska infrastrukturförvaltare 2011

Sammanfattning

I föreliggande rapport sammanfattas Transportstyrelsens arbete med marktillsyn och prövning av tvister för 2011 inom Väg- och järnvägsavdelningen. Dokumentet distribueras via Transportstyrelsens hemsida.

Rapporten visar att:

- 1) Antalet infrastrukturförvaltare som upprättat en järnvägsnätsbeskrivning är 129, vilket är fler än motsvarande siffra för 2010 (112).
- 2) Marktillsyn har under året innefattat granskning av infrastrukturförvaltares järnvägsnätsbeskrivningar och tillträde till personbangårdar och tjänster i anslutning till personbangårdar. Transportstyrelsen har även kontrollerat att trafikeringsavtal tecknats.
- 3) Transportstyrelsen har avslutat tre tvister under året (fattat beslut i ärendet). Dessa tvister berörde frågorna huruvida Trafikverket har rätt att använda promemorian ”Planeringsförutsättningar Stockholm C – Karlberg” vid kapacitetstilldelning, om Trafikverket har rätt att använda trångsektorplaner vid kapacitetstilldelning samt om Trafikverket har rätt att periodvis stänga av trafiken för att reparera hjälpkraftssystemet. Därutöver har fyra st nya tvister mellan järnvägsföretag och Trafikverket inkommit, och handläggning för dessa tvister pågår.

Syfte

Denna rapport redogör för Transportstyrelsens arbete under 2011 när det gäller marktillsyn inom järnvägssektorn, specifikt inriktat på händelser bland de svenska infrastrukturförvaltarna. Dokumentet beskriver förändringar i antalet infrastrukturförvaltare, vilka tvister som pågår resp. har avslutats under året samt en blick framåt vad kommande år kan komma att innebära.

Huvudsyftet med rapporten är att ge en övergripande beskrivning av Transportstyrelsens aktiviteter inom området marktillsyn och prövning av tvister och förändringar under året.

Inledning

Antalet infrastrukturförvaltare uppgår till 464 stycken och delas upp, ur marktillsynsynpunkt, i fyra olika grupper enligt nedan:

Grupp 1

Stora infrastrukturförvaltare (Banverket, A-Train, Inlandsbanan, Göteborgs hamn och Öresundsbrokonsortiet).

Grupp 2

Infrastrukturförvaltare med kapacitetstilldelning (framförallt kommuner, ca 90).

Grupp 3

Hamnar och terminaler (ca 35).

Grupp 4

Infrastrukturförvaltare vars huvudsakliga uppgift är att tillhandahålla järnvägsanknutna tjänster (ca 15).

Gruppindelningen syftar till att underlätta planeringen av den riskbaserade marktillsynen, eftersom infrastrukturförvaltarnas verksamheter och storlek skiljer sig åt. Alla 464 förvaltare ingår inte i någon marktillsynsgrupp (1-4). Anledningen är att från och med 1 juli 2007 omfattas inte de infrastrukturförvaltare där det endast transporteras eget gods av järnvägslagens bestämmelser rörande marktillsyn.

Marknadstillsyn

Transportstyrelsens Väg- och järnvägsavdelning har under 2011 genomfört 14 tillsyner varav 10 avslutats. Marknadstillsynen sker med hänsyn till företeelser eller händelser som gör stor skada på marknaden, det vill säga arbetet är riskbaserat. Under 2011 gäller fortsatt fokus på förutsättningar för avregleringen av persontrafik på järnväg, ytterligare granskning av tilldelning av spårkapacitet samt av att avgifter och tjänster tas ut och tillhandahålls på ett rättvist och icke-diskriminerande sätt inom järnvägstrafikområdet. Nedan sammanfattas revisionerna.

Genomförd brevrevision

Trafikeringsavtal saknas

Revision har utförts hos Göteborgs stad (företagsbesök), Bodens kommun, Landskrona kommun, Örnsköldsviks Hamn och Logistik AB, Östersunds kommun, Karlshamns hamn AB, Västerviks kommun, Klippan, Örebro kommun och Trafikverkets banarbeten. Granskningen visade på avsaknad av gällande trafikeringsavtal för den trafik som bedrivs på deras spår. Därefter har Transportstyrelsen förelagt dessa infrastrukturförvaltare att lämna in gällande trafikeringsavtal. Så har gjorts och ärendena är nu avslutade.

Upprättande och offentliggörande av järnvägsnätsbeskrivning 2010

Antalet infrastrukturförvaltare som har som krav på sig att upprätta järnvägsnätsbeskrivning, och hur många som gjort det, sammanfattas i nedanstående tabell (2010 års siffror i parantes):

Grupp	Antal infrastrukturförvaltare	Antal järnvägsnätsbeskrivningar	Andel i procent
1	5 (5)	5 (5)	100 % (100 %)
2	Ca 90 (80)	84 (70)	93 % (87 %)
3	Ca 35 (35)	31 (28)	89 % (80 %)
4	Ca 15 (12)	9 (9)	60 % (75 %)

Inom grupp 4 ser utvecklingen ut på det viset att flera tjänstetillhandahållare inte längre är infrastrukturförvaltare. Deras verksamhet fortsätter men i hyrda lokaler. Kravet på att upprätta järnvägsnätsbeskrivning försvinner när man inte längre är infrastrukturförvaltare. Trenden är dock att andelen som upprättat en järnvägsnätsbeskrivning i de flesta grupper har ökat jämfört med föregående år.

En annan slutsats från tabellen är att det faktiska antalet järnvägsnätsbeskrivningar har ökat.

Prövning av tvist

Under 2011 har Transportstyrelsen fattat beslut i tre tvister. Därutöver har Transportstyrelsen tagit emot fyra st nya ärenden som rört prövning av tvist.

Följande tre tvister har avslutats under 2011:

Tvist Veolia Transport AB – Trafikverket

Trafikverket har rätt att använda promemorian "Planeringsförutsättningar Stockholm C Karlberg" vid kapacitetstilldelning.

Trafikverkets beslut den 12 mars 2010 att avslå begäran om kapacitetstilldelning för tågläge för tåg 7155 från och med den 16 augusti 2010 till och med den 11 december 2010 med stöd av promemorian står inte i strid med järnvägslagen (2004:519) eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Tvist Veolia Transport AB – Trafikverket

Trafikverket har rätt att använda trångsektorplaner vid kapacitetstilldelning.

Trafikverkets beslut den 1 november 2010 att avslå begäran om kapacitetstilldelning för tågläge för tåg 7194 och 7195 från och med den 13 juni 2011 till och med den 10 december 2011 står inte i strid med järnvägslagen (2004:519) eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Tvist Svenska Tågkompaniet AB - Trafikverket

Trafikverket hade rätt att periodvis stänga av trafiken på sträckan Skinnskatteberg - Frövi för att reparera hjälpkraftsystemet. Trafikverket skulle dock tidigare ha informerat de berörda järnvägsföretagen om att avstängningen skulle göras och gett dem mer tid för förberedelser efter det att det definitiva beslutet om avstängning hade fattats.

Alla tre ovan nämnda beslut är publicerade i sin helhet på Transportstyrelsens webbplats.

Därutöver har Transportstyrelsen påbörjat handläggningen av följande fyra st nya tvistärenden (som inkommit under 2011), och som är pågående i början av 2012:

- Tvisten Euromaint – Jernhusen
- Tvisten Rushrail – Trafikverket
- Tvisten Cargonet – Trafikverket
- Tvisten Orsa Jernbaneförening – Trafikverket

Kommande år

Transportstyrelsen kommer inom ramen för sin marknadstillsyn att följa utvecklingen av persontrafikmarknaden med avseende på tilldelning av spårkapacitet samt av att avgifter och tjänster tas ut och tillhandahålls på ett rättvist och icke-diskriminerande sätt inom järnvägstrafikområdet.

Transportstyrelsen kommer under 2012 att fortsätta granskningen av infrastrukturförvaltarnas järnvägsnätsbeskrivningar. Vi kommer även följa huruvida antalet tvister ökar eller inte.

I den nya situationen med en öppen marknad behöver Transportstyrelsen vara bättre förberedd att hantera tvister angående infrastrukturförvaltarnas beslut om kapacitetstilldelning. Oavsett om infrastrukturförvaltaren väljer ekonomiska styrmedel eller prioriteringskriterier ska kapacitet fördelas utifrån ett samhällsekonomiskt effektivt utnyttjande av infrastrukturen. Under 2012 ser Transportstyrelsen över sina arbetssätt och rutiner för prövning av tvist.

Vi kommer att utveckla arbetet med marknadstillsynen och där till hörande marknadsövervakning, samt bygga upp ytterligare kompetens för marknadsfrågor.

Transportstyrelsen avser att fortsätta följa utvecklingen med höjda banavgifter samt nyttjande av ramavtal för infrastrukturkapacitet på järnvägsnätet för en längre period än den ettåriga tågplaneperioden.

Omarbetningen av första järnvägspaketet kommer att pågå även under 2012 och Transportstyrelsen ska följa utfallet i det arbetet eftersom det i flera delar föreslås ytterligare regleringar och mandat för regleringsorgan för främjandet av järnvägsmarknaden. Aktuellt är också de preliminära inspelen till ett fjärde järnvägspaket, där avregleringen av den nationella persontrafiken i EU är särskilt intressant.